

Gravitációs és földmágneses térképek szerkesztése és közreadása Magyarországon

Írta: Dr. Haáz István — Szilárd József

Magyarországon az országos jellegű abszolút földmágneses mérések több mint 100 éves múltra, a nehézségi gyorsulásmérések 80 évre, az Eötvös-ingamérések 70 évre és az áttekintő és részletes relatív földmágneses mérések is már több mint 60 éves múltra tekintenek vissza. A mérések eredményeinek térképi ábrázolása természetesen általában mindig megtörtént, de rendszeres gravitációs és földmágneses térképkiadvány-sorozatáról mindeddig nem beszélhettünk.

Rendszeres gravitációs és földmágneses térképsorozat kiadásának gondolata először 1957-ben, a földtani térképsorozat kiadására vonatkozó varsói nemzetközi megállapodással kapcsolatban vetődött fel. 1958. április hó elejére kísérleti példányként el is készült az

L—34—16 Hatvan és az

L—34—28 Cegléd

jelű és elnevezésű 1:100 000 méretarányú Gauss—Krüger-vetületű térképlapokon a nehézségi gyorsulás Bouguer-anomáliáinak és a függőleges földmágneses térerősség anomáliáinak térképe.

E kísérleti példányok szerkesztésének és korábbi gyakorlatunknak a tapasztalatai alapján azt javasoltuk, hogy a tervezett gravitációs és földmágneses térképkiadványsorozat ne 1:100 000 méretarányú változatban, hanem (1:50 000 méretarányban történt szerkesztés alapján) 1:200 000 méretarányban készüljön.

Ugyanis ekkor már volt ideiglenesen szerkesztett 1:200 000 méretarányú gravitációs térképünk az ország területéről és ugyanilyen méretarányú földmágneses térképünk is csaknem az egész ország területéről.

Az Eötvös kezdeményezése óta folyó és évről-évre előrehaladó mérések során mind teljesebbé vált az ország gravitációs felmértsége és egyre inkább lehetségessé, a gyakorlati kutatások érdekében pedig szükségessé is vált az ország teljes és egységes gravitációs anomáliaképének kialakítása. Az 1950 és 1955 között végrehajtott országos gravitációs alapponthálózat-mérés tette lehetővé az egyes részterületekre kiterjedő gravitációs mérések egységes szintbe illesztését és ennek alapján el is készült az ország egész területének 1:200 000 méretarányú Bouguer-anomália térképe. Erről 1:1 000 000 méretarányú kicsinyített térkép is készült és

ennek kb. 1:1 500 000 méretarányú változata nyomtatásban megjelent. (Szurovy Géza: A köölajkutatás és feltárás módszerei Magyarországon. I. fejr. B. Facsinay László: Graviméteres mérések. I. sz. mell. Magyarország áttekintő gravitációs térképe.)

1951 és 1961 között elvégeztük az ország egész területén a földmágneses Z-anomáliák áttekintő mérését is. E mérések előzetesen kiértékelt eredményeit összefüggően ábrázoló 1:200 000 méretarányú áttekintő földmágneses térképünket a Magyar Geofizikusok Egyesületének 1961. évi VII. nemzetközi szimpóziumán rövid előadás keretében bemutatásra is került. A térkép hamarosan 1:1 000 000 méretarányban is elkészült és kb. 1:1 364 000 méretarányban nyomtatásban ez is megjelent. (Haáz István: Földmágneses kutatásaink néhány eredménye, eljárásaink fejlődése és további feladataink. Magyar Geofizika. IV. évf. (1963) 3—4. sz.)

1958-ban tett javaslatunkat követően, több mint 5 év eltelte után az 1963. év második felében kezdtünk újra a gravitációs és földmágneses térképkiadvány-sorozat szerkesztésének munkájával foglalkozni. A folyamatban levő, szintén 1:200 000 méretarányú földtani térképek kiadásával kapcsolatban (1958. évi javaslatunknak megfelelően) végre megindult az ország gravitációs Bouguer anomáliáit és földmágneses ΔZ -anomáliát ábrázoló 1:200 000 méretarányú térképek kiadásának előkészítése.

Az L—34—IV Debrecen jelű és elnevezésű 1:200 000-es térképlap gravitációs és földmágneses változatának már a kinyomatása is megtörtént. A kinyomatott szép színes példányok a geofizikai térképszerkesztés korszerű módszerei tárgyában nov. 16. és 21. között Budapesten tartott KGST-munkabizottsági értekezleten bemutatásra kerültek.

A Gauss—Krüger-laponként tervezett kiadvány mellett egy-egy földtani tájegység geofizikai monográfiájának mellékleteként az illető tájegység 1:100 000-es gravitációs és földmágneses anomáliatérképének kiadását is tervezzük. Ebből a változathoz eddig kísérletképpen a Mecsek és a Villányi hg környékén végzett geofizikai (és földtani) kutatások monográfiájának mellékleteként tervezett gravitációs és mágneses anomáliatérképek kiadását készítettük elő.